

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 8

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardag 25. februar 1950

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,50 + porto um fjórðingsárið

24. Árg.

PARLAMENTSVALIÐ I BRETLANDI

Stóra afturgongd fekk arbeidaraflokkurin við valið hósdeginn; men hóast ikki øll válúrslitini fyriliggja enn, kann tað sigast við vissu, at arbeidaraflokkurin fær reinan meirluta og kemur at mynda stjórn.

Tá blaðið fór til prentingar, hevði arbeidaraflokkurin fingið 313 tingmenn, teir konservativu 289, liberali flokkurin 7, og ein var valdur uttanflokks, styðjaður av øllum flokkum.

Í gjár vórðu válúrslitini útvarpað yvir ensku radiustöðirnar, og mangan sá út til, at arbeidaraflokkurin fór at verða við undirlutan — soleiðis kann t. d. verða nevnt, at um 16-tíðina í gjár hevði flokkurin einans 2 tingmenn meira enn hinir flokkarnir tilsamans; men kl. 19 var stöðan hendan: arbeidaraflokkurin 311 tingmenn, konservativu flokkurin 282, hin liberali flokkurin 7 og 1 uttanveltaður var valdur.

Tey seinastu úrslitini frá valinum fáast ikki fyrr enn mánaðagin — harimillum frá Hettlandi og Orknoyum — men hóast afturgongdina er einki at ivast í, at arbeidaraflokkurin hevur reinan meirluta og at hann einsamallur vil koma at mynda stjórn.

Tað var eitt ógilt framlop, enski arbeidaraflokkurin gjörði við parlamentsvalið fyri 5 árum síðani — frá at vera í minniluta vunnu teir so avgjörðan meirluta, at slíkt neyvan man hava mákan nakrastáðni. Flokkurin fekk 393 tingmenn av 635, og stemmutal teirra lá upp móti 12 milliónum. Konservativiringu 213 tingmenn við um 10 milliónum stemmum. Teir liberalu ringu bert 12 tingmenn og 2¼ milliónir st. Kommunistarnir ringu bert 2 tingmenn og 15 uttanveltaðir vórðu valdir.

Ein so stórir meirluti í tingmannatali meðan stemmutalið ikki svarar til tað, stavar frá

P. M. Dam

fór við Tjaldur til Keypmannahavn, har hann skal móta á ríkisdegnum. Hin fólkatingsmaðurin, Th. Petersen, fór nakað síðani til Tyrol at vinna sær heilsabót, so ikki er got at vita, nær hann man fara at móta á danska ríkisdegi.

Tillgren, prestur,

talari í losjusalinum í morgin kl. 18. Sí lýsing í blaðnum í dag.

teirri órættvísu valskipan, ongendingar hava; hon loyvir ikki val av eykamónum; og kann tí ein flokkur væl fáa meirluta í tingmannatali men minniluta í stemmum.

Eingin væntaði, at tað stóra framlopið, arbeidaraflokkurin gjörði í 1945, kundi halda; men at afturgongdin skuldi verða so stór, hövdu heldur ikki allir roknað við, tó at hin konservativa pressan um allan heim hevur spátt sigur fyri konservativa flokkinn. Heldur ikki kann annað sigast, enn at teir konservativu í Onglandi hava dykt væl á og útnyttað øll hesi 5 árin til harðar atlogur at arbeidarastjórnini. Og teir hava góð amboð í hondum sínum — meginparturin av teim ensku blóðunum er í hondunum á teim konservativu, og peningur hava teir ikki spart.

Tað tykist at vera í Onglandi, sum so mangar aðrar staðir, at arbeidaraflokkurin hevur so lætt við at venda sær frá sínum egnum og seta sínar mótstöðumenn at umboða seg í landsins stjórn.

Síðsta vit frættu frá valinum, vóru úrslitini frá 15 valdómum ikki komin; men tá hevði arbeidaraflokkurin fingið 16 tingmenn meira enn hinir flokkarnir tilsamans, og hevur so stórt, hvussu enn fer, reinan meirluta.

Stemmutöluni eru hesi: arbeidaraflokkurin 12 milj., konservativir 12 milj., liberalir 2,5 milj. og kommunistar 100.000.

Forskotsrindan

skipfsfiskimanna

»Dimmalætting« fyri 18. febr. hevur heilar tvær greinir um forskotsrindan til skipfsfiskimenn.

»Dimma« hevur ongantíð gingið av vegnum fyri meira ella minni hálvum sannleikum til frama fyri sambandsins politisku agitasjón — og eina minst í hesum máli. Men annað kundi væl eingin vænta; tí so turrgeld fyri konstruktiv uppskot hevur neyvan nokur fiskivinnunevnd verið, sum henda seinasta undir sambandsins formannssæti.

PENINGUR TIL ALMENNA BYGGING

Tingakrossur greiður frá, at í figgjarlógini vóru uppskot til hesa jättan til bygging:

1. Bygging av nýggjum lögtingshúsi 100.000 (300.000 vóru frammanundan)
2. Bygging av nýggjum sjúkrahúsi 500.000 (501.920 vóru frammanundan)
3. Bygging av nýggjum búnaðarskúla 50.000 (160.000 vóru frammanundan)
4. Bygging av nýggjum sfudentaskúla 50.000 (600.000 vóru frammanundan)
5. Bygging av húsi til fornminni 35.000 (35.000 vóru frammanundan)
6. Bygging av hotellum og ferðamannabúðum 100.000 (100.000 vóru frammanundan)
7. Bygging av varðhaldshúsi 50.000

Tilsams Kr. 885.000

Men samtykt varð bara at jätta 300.000. Og spurt verður í blaðnum, hvat ið 300.000 kunnu rökka til t. d. landssjúkrahús, sum er met til at kosta 7—8 milliónir, um hugsað verður um helvtarbyti millum stat og lögting.

Hetta er altsamalt rætt. Men blaðið gleymir bara at siga fólki, at uppskotið um jättaninar uppá tilsamans 885.000 kr. var frá javnaðarmonnum, og at javnaðarmenn hövdu serlig uppskot til rindan av hesum peningi, uppskot, sum ikki tóku peningin frá tí minna manningum.

Skuldi »Dimma« í hesum føri sagt sannleikan, sum hann er, so mátti hon avdúka tann verunleika, at álit og lógaruppskot í tingmálinum »Forskotsrindan skipfsfiskimanna« varð fyrilagt fiskivinnunevndini — av javnaðarmonnum — so greitt og heilskað, at broyting ikki var neyðug.

Hetta var sjálvandi óvnógvi fyri teir initiativriku sambandsoddamenninar.

Skam í tað, at teir heldur ikki hesa ferðina kundu ganga uttanum, og so áttu teir heldur ikki ideina — aftur at fylgja javnaðarmonnum blint eins og í málinum um lönjav. ingargrunnin — nei, »den gaar ikke«. Sambandið mátti seta sitt fingramerk í og leggja niður sínar genialu tankar í álit og uppskot — og »Dimma« setti í gongd eitt fyrigjálð stríð um keisarans skegg — orðsveimari, sum tó sjálvandi ikki var ment at broyta nakað sum helst. Málið kom igjøgnum, uttan at tað eydnaðist »Dimmu« at myrkaleggja tað.

Rætt so, »Dimma« — »Dette vidtgaende og for skibsfiskerne betydningsfulde lovforslag —« er ikki sambandinum fyri at takka, sjálvt um tit nú vilja »forvrænge sandheden« í so máta, at tit vilja avmynda skipfsfiskimenn so hálvfjakutar, at teir nú skulu trúgva, at teirra viðbótur frá lönjavnargrunninum eru av »understøttelsesmæssig karakter«. Fiskimenn vita væl, at teir sjálvir gjalda og upprætthalda lönjavnargrunnin, og eru teir so stórt greiðir yvir, at her aldri kann verða talan um »understøttelse«.

»Dimma« ger kanska so væl í næstu oddagrein síni at siga

fiskimónum frá, hvussu eitt tryggingarfelag yvirhóvar virkar; tað vil óivað hjálpa fiskimónum til eisini at fata, hvussu lönjavnargrunnin virkar. — Og at hesin sami stovnur frálíka væl kann átaka sær at greiða forskotsrindan til fiskimenn — uttan at tað verður neyðugt at seta á stovn eitt nýtt kontór.

Fiskimenn vilja helst verða friir fyri fleiri kontór í hesi tíðini.

»14« í rættinum

Týsdagin var blaðstjóri 14. Septembers í rættinum, stevndur av felagnum Borealis fyri at sagt ófliggjalig orð um hetta felag og Brockie. Blaðstjórinn legði skrivliga verjuröðu sína fyri rættin. Henda röða er prentað í »14«. Í hesi röðu síni tekur blaðstjórinn uppáttur tey orð, hann er stevndur fyri, øll uttan eitt, ið hann vil taka aftur, um tað verður kravt. Hetta orð er fyrr dømt sum injuri, so tað er hann greiður yvir, slepst ikki uttanum.

Blaðstjórinn var biðin um at siga á danskum, hvat týðning hann var stevndur fyri; men hann svaraði, at honum kunnugt var føroyskt víðurkent sum rættarmál.

Lögið má tað tykjast, at ein slíkt loysunarheltja sum sakfórari blaðstjórans, D. P. Danielsen, fyrrverandi blaðstjóri »14. Sept.« stendur í rættinum og talar dansk mál. Hann tykist at taka undir við skaldinum, ið á sinni kvað:

»Dansk må tað vera,
so hoyrist ein röða,
føroyska málið
ei semir seg her.
— — — «